
Her Derde Deva: “Kamu Yararı”

Yusuf Şahin

1. Giriş

İmar hukuku, esas itibariyle, nereye yerleşebileceği ve yerleşilen yere nasıl yapı yapılabileceğiyle ilgili düzenlemeleri içeren bir hukuk dalıdır. Eğer sosyalist bir ülkeden söz etmiyorsak –üretim araçları, bu arada toprak, devletin mülkiyetinde değilse- yerleşeceğimiz bir toprak parçası olduğuna göre imar hukukunun, aslında, toprak üzerindeki mülkiyet haklarımızı nasıl kullanabileceğimize ilişkin bir hukuk dalı olduğu söylenebilir.

Her hakkın bir sınırının olması genel kabul gören bir yaklaşımdır. Ama bu sınırlandırmanın hangi kriter çerçevesinde olacağı ve söz konusu hakkın ne ölçüde sınırlandırılacağı oldukça tartışmaya açık bir konudur. Toprak mülkiyeti ve bu toprak mülkiyetinin bir uzantısı olarak yapmış olduğumuz yapılarla ilgili mülkiyet hakkıyla ilgili sınırlandırmaları bu kapsamda değerlendirmek gerekir.

Bu yazının birinci bölümünde, Türk imar hukukunda araçsal bir öneme sahip olan kamu yararı kavramına değinilecek; daha sonra, bu kavramın özgürlüklerimizi nasıl sürekli olarak sınırlandırma eğiliminde olduğuna dikkat çekilecek; ikinci bölümünde de imar hukuku –ve hatta başka hukuk dallarında, belki de bütün hukukta- kullanılacak bir kriterden, “zarar prensibi”nden söz edilecek; bu prensibin tartıştığımız imar hukuku konuları açısından ne gibi açılımlar getirebileceği üzerinde değerlendirmeler yapılacaktır. Buna göre çalışma, “Giriş” ve “Sonuç” dâhil dört ayrı bölümden oluşacaktır.

Yusuf Şahin, Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyesidir.

Kış-Bahar 2009, Sayı: 53-54, s. 89-96.

2. Kamu Yönetiminin İşlev Sahasının Genişletilmesinin Aracı: Kamu Yararı

Bu başlık altında öncelikle değişik kesimlerin, kamu yönetiminin işlev sahasının genişlemesinde başvurulan “kamu yararı”ndan ne anladıkları belirtilmeye çalışılacaktır. Daha sonra, imar mevzuatımızdan “kamu yararı” gerekçesiyle mülkiyete getirilen sınırlandırmalardan birkaç örnek verilecektir.

2.1. Kamu Yönetiminin İşlevi

Kamu yönetimi, çok bildik bir ayrıma göre, iki ayrı hizmet sunmaktadır. Eğer kamu yönetimi, kamu yararı düşüncesiyle bir mal veya hizmeti sunan bireylerin veya bireylerden müteşekkil grupların (şirketlerin, vakıfların, derneklerin, vs.) özgürlüklerini sınırlandırıyorse kolluk hizmeti; yine kamu yararı düşüncesiyle bir mal veya hizmeti bizzat veya kendi gözetimi ve denetimi altında sunuyorsa kamu hizmeti sunuyor demektir. Deprem Yönetmeliği, deprem riski taşıyan bölgelerde yapı yapacak olanların özgürlüklerini sınırlandırdığı için kolluk hizmetine; deprem yaşamış insanlara Bayındırlık ve İskân Bakanlığı veya belediyelerce yapılacak yapılar ise kamu hizmetine örnek gösterilebilir. Kolluk hizmeti ile kamu hizmetini ayırımına karşı çıkan yazalar olduğu gibi ayırımı çoğaltan yazarlar da vardır. Ne var ki, bu tartışmanın yeri burası değildir. Bize göre kamu yönetimi tek bir hizmet, kamu hizmeti, sunmaktadır. Zira kolluk hizmeti de, son tahlilde, sadece sınırlandırmayla yetinilen bir hizmet sunma biçimi değildir. Konulan sınırlandırmaların denetlenmesi de aynen bir mal veya hizmetin sunulması gibi bir hizmet sunma şeklidir.

İster ikili ayırımı benimseyelim isterse benimsemeyelim, dikkati çeken kavram, “kamu yararı”dır. Şu halde “kamu yararı” nedir? Bu soruya, herkes, kendi öncüllerinden hareketle farklı cevaplar vermektedir. Aşağıda, değişik kesimlerin (kendi içindeki ayrımlar göz ardı edilerek) kamu yararı kavramına nasıl baktıkları hakkında kısaca bilgi verilecektir.

Liberaler devleti reddetmezler ama çok da sevmezler, onun etki sahasını sınırlı tutmak isterler. Bir mal veya hizmet özel sektör tarafından sunulabiliyorsa bu mal veya hizmetin kamu sektöründe sunulması gerekmez; dolayısıyla bu mal veya hizmetin sunulmasında kamu yararı yoktur. Bu ayırımı yaparken başvurulan iki kriterden birincisi, “dışlayamama” ve ikincisi de “ortak tüketim”dir. Bir mal veya hizmet ortak tüketilebiliyor ve birinin bu hizmeti kullanması diğerinin kullanımına mani olmuyorsa, kamusal bir mal veya hizmetten (*public goods and services*) söz ediyoruz demektir.

Marksistler, devletin burjuvazinin sınıf çıkarlarına hizmet eden bir araç olduğunu kabul ederler. Şu hâlde kamu yararı, burjuvazinin sınıf çıkarından başka bir şey değildir. Kamu sektöründe sunulan mal ve hizmetler, ayrıca, burjuvazinin sınıf çıkarına meydan okuyacak olan proletaryanın sınıf çıkarını bastırma gibi bir işlevi de vardır. Bir anlamda Marksistlerden farklı olarak sosyal demokratlar, devletin alt sınıfların yararına birtakım mal ve hizmetleri sunmasına sıcak bakarlar. Örneğin, asgarî ücret politikası, zar zor geçi- nen işçilerin durumunu iyileştirmeyi amaçladığından “kamu yararı” nadir. Muhafazakârlar ile sosyal demokratlar arasında bir benzerlik kurmak mümkündür. Her ikisi de, liberal-

lerin aksine, devletin işlev sahasının genişlemesine sıcak bakarlar. Ne var ki, muhafazakâr bunu, sosyal gerekçelerle değil de aile, din gibi başka değerlerden hareketle yaparlar.

Feministler ise başka her şeyde olduğu gibi toptancı bir anlayışla sunulan mal ve hizmetlerin, daha çok, erkek egemen bir toplumun yansıması olarak değerlendirirler. Sosyologlar, örneğin, Leon Duguit, ortak yaşamamızın bir sonucu olarak zorlayıcı bir kamusal güç kullanmayı gerektiren mal ve hizmetlerde kamu yararı görür. Pozitivistler, yetkili organlar tarafından çıkarılan her türlü düzenlemenin ve bu düzenlemeler çerçevesinde sunulan mal ve hizmetlerin kamu yararına olduğunu kabul ederler.

Bir de “kamu yararı”yla “toplum yararı” ayırımına değinmek gerekir. Bu ayırımı yapanlar, kamu yararının devletin ve dolayısıyla devleti yönetenlerin yararını temsil ettiğini ileri sürerler. Onlara göre toplum yararı, bundan daha geniş bir kavramdır. Devletin henüz müdahil olmadığı bir alanda pekâlâ toplum yararı bulunabilir. Hemen belirtelim ki, bu ayırımı yapanlar, kendi dünya görüşleri bakımından bir toplum yararı tanımlama tuzağından kurtulamazlar.

Kanaatimize göre; “kamu yararı” kavramını ya tamamen reddetmek ya da başka bir şekilde yeniden tanımlamak gerekir. Zira bir ekmeği belediye ürettiği zaman kamu yararından ama aynı ekmeği bir şahıs tarafından üretildiğinde özel çıkardan söz edildiğini söylemek, tutarsızlıktan başka bir şey değildir. Eğer buna, şahıs tarafından üretilen ekmeğin de, son tahlilde, kolluk hizmeti yoluyla devlet tarafından konulan standartlar çerçevesinde üretildiği söylenerek karşı çıkılırsa, bireylerin kendi hallerine yaptıkları hiçbir işin devletin koyduğu kurallardan ve standartlardan bağımsız bir şekilde yapılmadığı söylenilebilir. Sırf bir özel işletme olduğu için lokantaların kamu yararına iş görmediğini söylemek, akla yatkın gözükmemektedir.

Yine, bize göre, bugün “kamu yararı” işlevsel olmaktan çıkmış, kamu sektörünün özel sektör aleyhine genişlemesinin bir aracı haline gelmiştir. Kaldı ki, Türkiye örneğinde kamu yararı, genellikle, pozitivist bir mantıkla ele alınmakta; yetkili organların yaptığı her türlü eylem ve işlem doğası gereği kamu yararına eylem ve işlemler olarak kabul görmekte, aksini iddia eden bunun böyle olmadığını ispatlamak durumunda kalmaktadır.

Belki, liberallerin kamusal mal ve hizmet olarak değerlendirdikleri, esas itibarıyla ortak kullanıma açık ve dışlama imkânı bulunmayan hizmetler “kamu yararı”na mal ve hizmet kategorisinde değerlendirilebilir. Ama burada da şuna dikkat etmek gerekir: Geçmişte liberaller tarafından bu kapsamda değerlendirilen bazı mal ve hizmetlerin bugün pekâlâ özel sektör tarafından sunulabildiğini söylemek mümkündür. Örneğin güvenlik hizmetleri, liberallerce kamusal mal ve hizmet olarak değerlendirilmektedir. Oysa bugün, pek çok alanda “özel güvenlik şirketleri”yle karşılaşırız. Buna hemen “bu hizmetlerin kamunun gözetimi ve denetimi altında” olduğu gerekçesiyle itiraz edilecektir. Ama yine tekrar etmek pahasına da olsa bugün “kamunun gözetimi ve denetimi altında olmayan neyimiz kaldı ki?” diye cevap vermek gerekecektir.

2.2. İmar Hukuku ve Kamu Yararı

Kamu sektörünün başka alanlarında olduğu gibi imar konusu da kamu müdahalesinin sürekli genişleme eğilimi içinde olduğu bir alandır. Buna ilişkin sadece birkaç örnek vermek yeterli olacaktır.

Düzenleme Ortaklı Payı: İmar plânı sınırları içine alınan bir arazinin değerinin arttığı bilinmektedir. Zira bu “arazi”, artık sadece bir toprak parçası olmaktan çıkmakta, bazı kamusal kolaylıklardan (örneğin, çocuk parkından, hastaneden, okuldan) yararlanabilecek bir toprak parçasına yani “arsa”ya dönüşmektedir. Kamusal kolaylıklara yakınlık ve erişebilirlik, toprağın değerini artırmaktadır. Bu değer artışının karşılığının kamusal müdahaleden kaynaklandığı, dolayısıyla tekrar kamuya aktarılması gerektiği ileri sürülmektedir. Bu yüzden, Türkiye örneğinde, düzenleme ortaklık payı adı altında bir karşılık alınmaktadır. Temel düşünce, “kamu yararı”dır.

Düzenleme ortaklık payı, sahip olunan kentsel toprağın en fazla % 40'ı kadar olabilir. Yasa bu oranın en fazla % 40 olduğunu belirtmiş olmasına arsa sahibi olan/olmak isteyen herkes bilir ki, bu oran hiçbir zaman % 40'ın altına düşmez. Kaldı ki çoğu kimse bu oranın % 40'ın altında olabileceğini de çoğu kimse bilmez.

Düzenleme ortaklık payı, dayandığı iddialar bakımından da sorunlu yanlar içermektedir. Birincisi, imar plânı sınırları içine giren bir toprağın değerinin artışının karşılığı olarak alınan düzenleme ortaklık payının % 40 olmasının objektif hiçbir kritere dayanmadığı bilinmektedir. Nitekim bu oran 1985 öncesinde % 25 olarak uygulanıyordu, 3194 sayılı İmar Kanunuyla % 35'e çıkartılmıştı. Bu oran, 2003 yılında Ak Parti hükümeti döneminde çıkarılan ve tek maddeli bir kanunla % 40'a çıkarıldı.

İkinci bir sorunlu alan da Türkiye'nin her tarafındaki arsalarından aynı oranda düzenleme ortaklık payı alınmasıdır. Şehircilik faaliyetleri yoluyla oluşan rantın tek bir faktöre bağlı olmadığı bilinmektedir. Bu tek tip uygulama, arsasının değeri görece olarak daha az değerlendirilmiş mülkiyet sahiplerinin aleyhine olacaktır.

Bir diğer sorun da imar planı sınırları içine alındıktan sonra arsasının değeri düşen mülkiyet sahipleriyle ilgili bir düzenlemenin yer almamasıdır. Örneğin, çöp döküm alanı ilan edilen bir bölgenin çok yakınında kalmasından dolayı bir arsanın değeri düşmüşse ne olacaktır? Bu sorunun cevabını imar mevzuatımızda bulmak mümkün değildir?

Kamusal Estetik Gereğiyle Binalara Müdahale: Kolluk hizmetinin dayandığı kamu düzeni kavramı artık “kamusal estetik” kavramını da içerecek bir şekilde yorumlanmaktadır. Bu, etrafımızda sıkça duyduğumuz bir serzenişin (“Bu binaların sıvasız hali seni rahatsız etmiyor mu?”, “Çatısız bina mı olur?”, “Bütün binalar tek bir renk olsa daha iyi olmaz mı?”, vb. gibi) mevzuata girmesinden ibarettir; bir başka ifadeyle, şehirli olmayı tek tipleşmek, şehircilik politikalarını da şehirde oturanları tek tipleştirmeye yönelik faaliyetler olarak algılayan bir zihniyetin ürünüdür.

Bunun bir uzantısı olarak 3194 sayılı İmar Kanununa “kamusal estetik” gereğiyle yapılara müdahale etme imkânı verilmiştir.

Oysa yapıların dış cephesi de, çatısı da bir fakirlik sorunudur. Karnını doyurmakta zorlanan birisinin tutup da evinin dış cephesinin estetiğiyle uğraşamayacağı kimsenin aklına gelmemektedir. Türkiye'nin Cumhuriyetin kurulmasından itibaren sürekli bir göç olgusuna sahne olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Özellikle 1950'li yıllardan itibaren kırsal alandan şehirlere yönelik göçün boyutlarını anlamak için iki şeye dikkat çekmek yeterlidir: Birincisi, 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında ülkenin toplam nüfusu yaklaşık olarak 13 milyondur ve bu nüfusunun sadece % 25'i şehirlerde oturmaktadır. Bugün toplam nüfus 70 milyonu aşmış ve şehirlerde yaşayan oran ile kırsal alanda oturan nüfusun oranı yer değiştirmiştir. Bu, kısa bir süre içinde büyük bir nüfus hareketliliği yaşandığını göstermektedir. “Nerede o eski İstanbul ve İstanbullular, şekerim!” türünden yakınmalar anlamsızdır. Zira göçle yaşanan süreç oldukça derin etkiler bırakır. Bu etki, şöyle bir benzetmeyle izah edilebilir: Duran bir arabaya hızla gelen bir aracın hızla çarptığını düşünün. Ülkemizin yaşadığı göç böyle bir şeydir. Hızla giden bir araç duran bir araca çarptığında çarpan aracın hasar gördüğünü –yamulduğunu- söyleyebiliriz. Ama duran araç da –belki biraz daha az oranda- hasar görür. Bir başka ifadeyle, böyle çarpışmada –hasarın oranı değişmekle birlikte- her iki araç da hasar görür. Somutlaştırırsak; vurgulamaya çalıştığımız bu büyük miktardaki insan hareketliliğiyle birlikte hem şehir kültürü bundan etkilenmiş –yamulmuş- hem de kırsal kültür değişime uğramış –yamulmuş- olmalıdır. Bundan daha tabii bir şey olamaz. Kısacası, bir değişim ve dönüşüm yaşadığımız açıktır.

Kırsal yaşam kültüründen şehir kültürüne alışmaya çalışan bu insanların bir anda şehirli gibi davranmasını beklemek akılcı bir tutum olmayacaktır. Eğer sürecin evrimsel bir süreçle aşılmasını istiyorsak, bu anomaliler beklenmelidir. Ama bunun sonsuza kadar böyle olacağı iddiası da doğru olmayacaktır. Türkiye, aynı zamanda, bir zenginleşme süreci içindedir. Bu zenginleşme, daha önce kafasını sokacak bir yer bulma derdinde olan göçmen kişinin taleplerini farklılaştıracak, zevklerini inceleyecektir. Bunun böyle olduğunu geçeköndü üzerine yapılan çalışmalardan biliyoruz. İmar Kanunu yoluyla bir “kamusal estetik” standardını dayatmak, bu evrimci süreçte başka anomalilerin yaşanmasına sebep olacaktır.

“Kamusal estetik” meselesinde bir başka noktaya daha dikkati çekmek gerekir: Örneğin, dış cephe boyasını tekipleştirmek istediğimizde “kimin/kimlerin” estetik anlayışını yerel halka dayatacağız? Pratikte bu estetik anlayışını, belediye meclisinin veya il genel meclisinin iradesinin belirleyeceğini belirtmek gerekir. Ama demokrasi, bizi temsil eden kimselerinin kendi estetik anlayışlarını bize dayatma hakkını onlara verir mi? Vermemelidir.

Yapıların dış cephelerinin kamusal bir mal haline geldiği zira birden fazla insanın bir-birisini dışlamadan aynı anda tüketilebildiği ileri sürülebilir. Eğer böyle bir akıl yürütmeden yola çıkarak bir yere varmaya çalışırsak; o zaman, bir kimsenin dış cephesinin –yani elbiselerinin- de kamusal bir mal olduğunu, dolayısıyla “kamusal estetik” gerekçesiyle müdahaleye açık olması gerektiğini söyleyebiliriz. Bu çerçevede kamusal otoriteler, yetkili organlar tarafından belirlenmiş “kamusal estetik” anlayışına aykırı olduğu gerekçesiyle

giysilerimize karışabilecek, örneğin, niye beyaz değil de mavi giydiğimiz sorgulanabilecektir.

Zorunlu Deprem Sigortası: Sigorta, bir yardımlaşma mekanizmasıdır. Risk oluşturan bir alanda ileride ortaya çıkabilecek bir zararın, bu risklere maruz kalacak kişilerin önceden ödedikleri bir ödentiyile oluşan havuzdan karşılanmasıdır ve sigortacılıkta gönüllülük ilkesi esastır. Kendi ayakları üzerine duran bir birey fikrinin önemsendiği bir toplumda zorunlu sigortacılığı onaylamak mümkün değildir.

Ülkemiz bir deprem ülkesidir ve yıllardır depremler hem can hem de mal kaybına yol açmaktadır. Uzunca bir süre bu zararlar devlet tarafından karşılanmıştır. Afetler Fonu, -deprem de dâhil bir- afetten zarar gören kimselerin zararlarını karşılamış, bir anlamda sorumluluğu zarar gören bireylerin üstüne değil de topluma -vergi ödeyenlere- yüklemiştir. Söz konusu zararın ortaya çıkmasına hiçbir şekilde katkıda bulunmamış olan birisine külfet yüklemek tedbirsiz davranarak zararın oluşmasına katkıda bulunan mağdurları terbiye etmek yerine ödüllendirmektedir.

1999 yılında meydana gelen depremden sonra çıkan bir düzenlemeyle artık, bir gayrimenkul sahibi tapuda işlem yaptırabilmek için öncelikle zorunlu deprem sigortası yaptırmak zorundadır. Burada hâlihazırdaki deprem sigortasının sorunlu yanlarına uzun uzadıya girmenin bir gereği yoktur. Ama şu kadarını belirtelim ki, bu sistem, devletin daha sonraki tutum ve davranışlarıyla kendisinden beklenen işlevi yerine getirmemiştir. Bugün itibarıyla, zorunlu deprem sigortası yaptırmayı isteyenlerin ancak % 20'si sigorta yaptırmış durumdadır. Sigorta yaptırılacak şirketlerin sayısı ve sigorta primi, tamamen devletin kontrolündedir. Bu da mülkiyet üzerindeki bir başka sınırlandırmadır.

3. Mülkiyet Hakkının Sınırı: Zarar Prensibi

Mülkiyet üzerindeki her türlü tasarruf, başkalarına zarar vermediği sürece meşru sayılmalıdır. Buradaki kritik kavram zarardır. Zaten, “kamusal estetik” gerekçesiyle mülkiyet hakkına sınır getirenler de binalarımızın dış cephesinin başkalarına zarar verdiğini ifade etmektedir. Şu halde buradaki “zarar”, şüpheye yer bırakılmayacak bir şekilde tanımlanmalıdır. Biz, Rothbart (1982)'i izleyerek, zararın ancak fizikî zarar şeklinde algılanması gerektiğini ifade etmek istiyoruz. Başkasına bir fizikî zarar verdiğimizizi ileri sürenler bunu makul bir şüpheye yer bırakmadan ispatlamalıdır.

Tabii ki burada akla, yukarıda üç tanesine değindiğimiz örnekle bu ilkenin nasıl bağının kurulacağı sorusu gelmektedir. Düzenleme ortaklık payı, idarenin tek tarafı olarak aldığı bir kararın mülkiyetin değerinde yarattığı değer artışının tekrar kamuya kazandırılmasıdır. Oysa burada mülkiyet sahibi, özel olarak bir şey istemiş değildir. Buradaki zorluk, kentsel hizmetlerin doğası gereği kamusal hizmetler olarak algılanmasından kaynaklanmaktadır. Bu da bizi imar plânlarının zorunlu olması gerektiği düşüncesine götürmektedir. İmar plânı yapsın dediğiniz bir otoritenin günün birinde gelip mülkiyetinizin değerini artıracak bir tasarrufta bulunmasına ve bu tasarrufun sonucunda oluşan değer artışını da kamuya aktarmak istemesine karşı çıkamıyoruz.

Belki de bugüne kadar pek telâffuz edilmeyen bir şeyi burada ifade etmek gerekir: Mülkiyet haklarının güvenceye alınarak kentlerin kendi haline gelişmesine izin verilseydi ne olurdu? Bugünkünden çok daha kötü olmayabilirdi.

Bu tür düşünce egzersizlerinin fantezi olarak değerlendirileceği çok açıktır. Elimizdeki en önemli gerekçe de, “Ama tarihte bütün kentler –öyle veya böyle- bir plâna sahiptir!” ifadesi olacaktır. Bu doğru değildir. Her şeyden önce, bugün itiraz edilemez olgular gibi gözüken bazı gelişmeler olgusal gerçeklikler değil sadece tarihi süreç içinde ortaya çıkan gerçekliklerdir. Bu yüzden, bu gerçekliklerin başka türlü de tezahür edebileceğini öne sürmek mantıksızlık olmayacaktır. Ama bunun zor olacağını da belirtmek gerekir.

Mülkiyet hakkını zarar ilkesiyle sınırlandırır ve zararı da fizikî zarar şeklinde tanımlarsak; “kamusal estetik” gibi bir kavramla başkalarına yönetenlerin estetik anlayışını dayatmaktan vazgeçmiş oluruz.

Zorunlu deprem sigortasını mülkiyet haklarıyla bağdaştırmak hiç mümkün değildir. Eğer birisi yapısını sağlam yapmadığı için yapı göçüyor ve başkasının malına veya canına zarar veriyorsa bunun bedelini ağır bir biçimde ödemelidir. Ne var ki bugüne kadar böyle bir doğrudan bedel ödeme sistemi kurmak yerine önce vergi mükellefleri, şimdi de zorunlu deprem sigortasını ödeyen az sayıda vatandaş bu yükü yüklenmektedir.

4. Sonuç

Devlete ilişkin çok kabaca aşkın ve araçsal devlet şeklinde iki tür algılamamız olduğunu belirtmek gerekir. Garip olan şu ki, insanoğlu, aşkın devletten şikâyetçiymiş gibi gözükmeye rağmen sürekli bir aşkınlaşan bir devlet algısıyla karşı karşıyayız. Bir gün, insanların sabah kalktıklarında yataklarını bile yapmaya üşenecekleri ve “Yatağımın devlet tarafından yapılmasını isteme hakkım ihlâl ediliyor!” diye veryansın edecekleri günlerle karşılaşacağız. Gidişat bu yöndedir.

Modern insan, eski çağların insanların aksine, hayatının önemli bir bölümünü –hatta tamamını- kapalı bir alanda geçirmektedir. Doğduğumuz yer (hastane), büyütüldüğümüz yer (kreş), eğitildiğimiz yer (okul), çalıştığımız yer (işyeri), eğlendiğimiz yer (deniz değil de kapalı yüzme havuzu, vs.) hep kapalı mekânlardır. Nasıl yerleşeceğimiz ve yerleştiğimiz yere nasıl yapı kuracağımıza ilişkin kuralların sürekli daha fazla devlet denetimine açık hale getirilmesi özgürlüğümüze yönelik önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Kendi kıyafetlerimiz ne kadar önemliyse bizi saran yapılarımız da, yapıları çevremi de o kadar önemli olmalıdır.

Müdahalecilik doğrultusundaki bu süreçte eldeki en önemli araç, “kamu yararı”dır. Kamu yararı, pratikte, “yönetenlerin” kamu yararı olarak algıladıkları şeyden başka bir şey değildir. Bu yönüyle hiç de masum değildir. Bu kavramın her kullanıldığı bağlamı yeniden ele almak zorunludur ama bundan daha önemlisi, kavramın özgürlükler bakımından işlevsel olup olmadığının bir kez daha gözden geçirilmesidir. Bu, savsaklanmaması gereken bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

Kaynakça

Rothbard, Murray N. (1982), "Law, Property Rights, and Air Pollution", *Cato Journal*, Cilt: 2, Sayı: 1, s. 55-99, <http://mises.org/rothbard/lawproperty.pdf>, (03.03.2009).